

ईन्द्रावती गाउँपालिकाको
आ.व. २०८२/०८३ सालको
वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम

सभाध्यक्ष महोदय,

- १) सभाका सम्पूर्ण सदस्यज्यूहरू, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतज्यू, गाउँपालिकाका विषयगत शाखा प्रमुखहरू, स्वास्थ्य संस्थाका इन्चार्ज तथा स्वास्थ्यकर्मीहरू, वडासचिवहरू तथा सबै कर्मचारीहरू, उपस्थित पत्रकार तथा गाउँपालिकाबासी आदरणीय आमाबुबा, दाजुभाई, दिदिबहिनीहरू ।
- २) ईन्द्रावती गाउँपालिकाको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न यस सम्मानित सभामा उपस्थित भई ईन्द्रावतीको भुगोल, जनभावना, विकास प्रतिको धारणा, संस्कृति र सामाजिक पृष्ठभूमी तथा शुखि नेपाली सम्मृद्ध नेपालको राष्ट्रिय आकांक्षा समेतलाई हृदयगम गदै सम्मृद्ध ईन्द्रावतीको हाम्रो चाहना अभिव्यक्त हुनेगरी वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम पेश गर्न पाउदा हामीलाई खुशी लागेको छ ।
- ३) लोकतन्त्रका आधारभुत मुल्य र मान्यताको सम्मान मानव अधिकारको संरक्षण तथा सुशासन र पारदर्शिताप्रति हाम्रो प्रतिबद्धता सहित दिगो विकासका लक्ष्यहरू आत्मसात गदै आर्थिक वर्ष २०८२/०८३ नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्दैछु । यस महत्वपूर्ण घडिमा नेपालको राष्ट्रिय स्वतन्त्रता, अखण्डता, स्वाधिनता, नागरिक अधिकार र लोकतन्त्र प्राप्तिका विभिन्न कालखण्डका अभियानमा सहभागी भई नेतृत्व प्रदान गर्ने हाम्रा अग्रजहरू एवं शाहदात प्राप्त गर्ने अमर शहिदहरू र ईन्द्रावतीको सम्मृद्धिमा योगदान पुर्याउनुहुने अग्रजहरूप्रति उच्च सम्मान व्यक्त गर्दैछु ।
- ४) स्थानीय सरकारप्रतिको बढ्दो नागरिक अपेक्षा, विकासका न्यूनतम पूर्वाधारहरूको कमी, विभिन्न कारणले विश्वव्यापी रुपमा भईरहेको आर्थिक मन्दिका कारण विकास निर्माणका क्रियाकलापमा पुग्न गएको क्षति, रोजगारीका सीमितताका बीचबाट माथि उठ्दै उपलब्ध स्रोत साधनलाई कुशलतापूर्वक परिचालन गर्ने विषय चुनौतीपूर्ण रहँदा रहँदै पनि गाउँपालिकाप्रति गाउँवासीहरूको सद्भाव, विकास र सम्मृद्धिप्रति गाउँपालिकावासीहरूको उत्कृष्ट चाहनाको परिणामस्वरूप पालिकाको गुणात्मक परिवर्तन ल्याउन सकिने कुरामा म पूर्ण विश्वस्त छु । गाउँपालिकाको कोषमा संघीय सरकार र प्रदेश सरकारबाट प्राप्त तथा आन्तरिक स्रोतको सीमित बजेटका अलावा अन्य गैर सरकारी क्षेत्रका विकास साभेदारहरूका तर्फबाट विकास आयोजनाहरू तर्जुमा र कार्यान्वयनका लागि गाउँपालिकासंगको सम्पर्क र समन्वयमा उच्चस्तरको परामर्श र सहयोग प्राप्त हुनेछ, भन्ने मैले विश्वास लिएको छु ।
- ५) प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रम, नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४, सोह्रौं आवधिक योजना, दिगो विकासका लक्ष्यहरू, राष्ट्रिय नीतिहरू, नेपाल सरकारको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम तथा नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारबाट प्राप्त बजेट सिलिङ्ग तथा मार्गदर्शन एवं योजना, गाउँपालिकाको आवधिक योजना, त्रिवर्षिय खर्च संरचना र योजना तर्जुमाको क्रममा विभिन्न तहबाट प्राप्त हुन आएका सल्लाह, सुझाव र सिकाईका आधारमा आगामी आ.व को लागि नीति तथा कार्यक्रम तयार गरिएको छ । प्रस्तुत नीति कार्यक्रम र यसका आधारमा बन्ने बजेट कार्यान्वयनबाट गाउँपालिकाले लक्षित गरेका उद्देश्यहरू हासिल गर्न सघाउ पुग्नुका साथै सम्मृद्ध नेपाल, सुखी नेपाली को राष्ट्रिय आकांक्षा पुरा गदै ईन्द्रावती बासीको शान र गौरव वृद्धिमा समेत सहयोग पुग्ने विश्वास समेत लिएको छु ।

सभाध्यक्ष महोदय,

प्रस्तुत नीति, कार्यक्रम र बजेटका उद्देश्यहरू

- क) नागरिकका आवश्यकता, चाहना र मागलाई ध्यानमा राख्दै अत्यावश्यक पूर्वाधारहरूको प्रवन्ध मिलाउने ।
- ख) उपलब्ध श्रोत, साधन र अवसरको उच्चतम परिचालन गरि **सुखी र खुसी ईन्द्रावतीबासी - सम्मृद्धिका लागि विकासमा लिन्छौं तीब्र गति** भन्ने मान्यताका साथ आर्थिक, सामाजिक र मानवीय संसाधनको विकास गर्ने ।

- ग) वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन गरि वातावरण अनुकूलन दिगो विकासको अवधारणाका आधारमा ठुला पुर्वाधार विकास कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।
- (घ) गुणस्तरीय शिक्षा र गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा प्रवाहको मान्यतालाई कार्यान्वयन गर्ने ।
यिनै सम्भावना र चुनौतिबीच आगामी आर्थिक वर्षको नीति तथा कार्यक्रम तयार गरेको छु जसको लक्ष्य आर्थिक, सामाजिक विकास सहित ईन्द्रावती गाउँपालिकालाई सम्मृद्ध बनाउनु रहेको छ ।
माथिका लक्ष्य तथा उद्देश्य हासिल गर्नका लागि आगामी आर्थिक वर्षको नीति, कार्यक्रम तथा प्राथमिकता प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहान्छु ।

नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमाका आधारहरु

२. स्थानीय आवश्यकता र प्राथमिकता
३. पुर्वाधार र स्रोतको उपलब्धता
४. स्थानीय विकास योजना
५. राष्ट्रिय योजना र नीतिहरूसँग समन्वय
राष्ट्रिय विकास नीति, मध्यमकालीन खर्च संरचना (MTEF), सरकारका दीर्घकालीन लक्ष्यहरू (जस्तै: SDGs दिगो विकास लक्ष्यहरू)
६. समावेशीता र दिगोपन
७. पारदर्शिता, जवाफदेहिता र सुशासन

यस वर्षको नीति तथा बजेटको प्राथमिकताहरु क्षेत्रहरु

१. पुर्वाधार विकास
२. सामाजिक विकास (शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी, लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समेवेशीकरण)
३. आर्थिक विकास (कृषि तथा पशुपालनको आधुनिकीकरण तथा व्यावसायीकरण, पर्यटन विकास, उद्योग, उत्पादन उत्पादकत्व, आयआर्जन तथा रोजगारी श्रृजना)
४. सुशासन प्रवर्द्धन, सार्वजनिक सेवा प्रवाह, सामाजिक न्याय तथा सामाजिक सुरक्षा र सूचना प्रविधि
५. वन वातावरण तथा बिपद् व्यवस्थापन
६. दिगो विकास लक्ष्य

पुर्वाधार विकास :

- ईन्द्रावती चक्रपथ म्यापिङ गरि आवश्यक ठाउँमा निर्माण तथा मर्मत गरि चक्रपथ घोषणा गर्न पहल गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाले तयार गरेको सडक यातायात गुरुयोजना बमोजिम प्रदेश सरकारसँगको समन्वयमा गाउँपालिकाको केन्द्रबाट १२ वटै वडा कार्यालयसम्मका पहुँच मार्गहरुलाई बाट्टै महिना यातायात सञ्चालन हुने गरि स्तरोन्नती गरिदै लगिनेछ ।
- अधुरा रहेका वडा कार्यालय भवनहरु निर्माण तथा मर्मत सम्भार सम्पन्न गरिने छ । साथै सवै वडा कार्यालयहरुमा वैकल्पिक उर्जा सहितको सुविधाको व्यवस्था गरिनेछ । वडा कार्यालयको सुरक्षामा आवश्यक ध्यान दिइनेछ ।
- आवश्यक भएका स्थानहरुमा भोलुङ्गे पुलहरुको निर्माण र मर्मत कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ ।
- **हाम्रो सडक राम्रो सडक** अभियानका साथ गुणस्तरीय सडक निर्माण कार्यलाई प्रोत्साहित गरिने छ । तोकिएको मापदण्ड अनुरूप उत्कृष्ट कार्य गर्ने उपभोक्ता समिति, निर्माण व्यवसायी र महिला मात्र रहेको उपभोक्ता समितिलाइ पुस्कृत गरिनेछ ।
- दिगो विकासको मान्यता अनुरूप सडक मापदण्ड पूर्ण रुपमा पालना गरिनेछ ।
- मध्य पहाडि लोकमार्गसंग जोडिएका ईन्द्रावतीका बस्तीसम्म आवतजावत गर्ने मुल सडकहरु बाट्टै महिना यातायात चल्ने गरी स्तरोन्नती गरिने छ ।

- सडक मर्मत सम्भार कोषमा थप रकम व्यवस्था गरि एकपटक निर्माण सम्पन्न भई विग्रे भत्केका सडकहरूलाई सोही कोषको रकम मार्फत मर्मत सम्भार गरिने छ । सडकमा ढल निकासको रेखदेख गर्न र क्षति हुन नदिने व्यवस्था गर्नका लागि हेरालुको व्यवस्था गरिने छ ।
- भवन निर्माण गर्दा अनिवार्य रुपमा भवन संहिताले तोकेको मापदण्ड अनिवार्य रुपमा पुरा गर्नुपर्ने र नक्सा पास गर्नुपर्ने प्रावधान सुनिश्चित गरिने छ । भवन संहिता जारी हुनुभन्दा अगाडि बनेका भवनहरूले नक्शा र अभिलेखीकरण गर्ने कार्यलाई अभिप्रेरित गरिनेछ ।
- पालिका क्षेत्र भित्रका सबै खानेपानी आयोजनाहरूको लगत उतार गरी N-WASH सिस्टममा सुचिकृत गरिने छ । यसै आ.व. भित्र N-WASH Plan बनाई प्राथमिकताको आधारमा आयोजना कार्यन्वयन गरिने छ ।
- गाउँपालिका भित्रका सम्पूर्ण सामुदायिक विद्यालय, वडा कार्यालयहरू, स्वास्थ्य कार्यालय तथा इकाईहरू लगायतका सार्वजनिक सेवा प्रदायक कार्यालयहरूमा निशुल्क इन्टरनेट सेवा उपलब्ध गराइने छ । इन्टरनेटको गुणस्तरीयतामा विशेष जोड दिदै internet को क्षमता बढाईने छ ।
- हरित सडकको अवधारणालाई कार्यान्वयन गर्दै सम्बन्धित वडा कार्यालयको समन्वयमा पालिकाका निर्माण कार्य सम्पन्न भएका मुख्य सडकका दायो बायो वृक्षारोपण गरिनेछ ।
- गाउँपालिका भित्रका मुख्य सडकका चोक र बजार क्षेत्रमा विद्युत एवं वैकल्पिक उर्जा मार्फत “उज्यालो सडक” कार्यक्रम तर्जुमा एवं कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- कृषि सडकहरूको निर्माण, मर्मत तथा स्तरोन्नती गर्ने कार्य प्राथमिकताका साथ गरिने छ ।
- बस्तीसम्म जाने परम्परागत गोरेटो बाटोको स्तरोन्नती गरिनेछ । निकास, चरन क्षेत्र आदिको संरक्षण गरिने छ ।
- संघीय सरकार, वागमती प्रदेश सरकार र गाउँपालिकाको लगानीमा यसै वर्ष सडक कालोपत्रे तथा सडक ग्राभेल निरन्तरता गरिनेछ ।
- पूर्वाधार विकासमा जनसहभागीताको नीति लिइनेछ ।
- ग्रामीण सडकहरूमा सार्वजनिक यातायातको पहुँच विस्तारका लागि निजी यातायात सञ्चालक कम्पनीहरूसँग आवश्यक समन्वय गरिनेछ ।
- संघ प्रदेश र सरोकारवालासँग आवश्यक साभेदारी गर्दै विकास निर्माणमा बस्ती विकास मापदण्ड, भवन संहिता, तथा सडक यातायात गुरुयोजना निर्माण/परिमार्जन गरि व्यवस्थित बसोबासको नीति लिइनेछ ।
- एक वडा एक पालिका समपुरक योजनाको अवधारणा कार्यान्वयन गर्ने नीति लिइनेछ । यस नीति अन्तर्गत १० लाखका ठोस कार्य प्रकृतिका पूर्वाधार सम्बन्धी योजना वडाबाट प्रस्ताव गर्न सक्नेछन् र पालिकाबाट त्यति नै रकम विनियोजन गरी कार्यान्वयन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- पालिका भित्रका एकै प्रकृतिका योजनाहरूको संयुक्त लागत अनुमान तयार पारी प्रतिस्पर्धात्मक खरिद विधि मार्फत योजना सञ्चालन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- सामुदायिक भवनहरूलाई अधिकतम रुपमा समुदायको हितमा सञ्चालन गर्न आवश्यक पहल गरिनेछ ।

सिचाई :

- कृषि पकेट क्षेत्रहरूको पहिचान गरी जनसहभागितामा आधारित सिचाई कार्यक्रम निरन्तर सञ्चालन गरिनेछ ।
- संघ, प्रदेश तथा स्थानीय सरकारको सह लगानीमा सञ्चालन हुने बृहत सिचाई आयोजनाका साथै पालिका स्तरबाट सञ्चालन हुने साना सिचाई कार्यक्रमलाई समेत प्राथमिकतामा राखिनेछ ।
- निर्माणाधिन सिचाई आयोजनालाई प्राथमिकता दिईनुका साथै पुरा भैसकेका योजनाहरूको मर्मत सम्भार कार्य गर्दै पारदर्शी बनाउनको लागि उपभोक्ता समितिको क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ ।
- सिचाई सुविधा कम भएका ईन्द्रावती नदी किनारका कम्तीमा ४ स्थानमा कृषि क्षेत्रहरूमा डिप बोर्ड तथा लिफ्टिङ सिचाई आयोजनाहरू सञ्चालन गर्न भूमिगत जल सिँचाई आयोजना लगायतका साभेदार निकाय सँगको समन्वयमा निर्माण गरिनेछ ।

- कोइरालटार देखि बिसदेउटारसम्मको क्षेत्रमा सिंचाइ सुविधा उपलब्ध गराउनका लागि इन्द्रावती बृहत सिंचाइ योजनाको शुरुवात गरिनेछ ।
- साना तथा थोपा सिंचाइका योजनाहरूलाई प्रोत्साहित गर्ने नीति लिइने छ ।
- मध्येपहाडी क्षेत्रका सुक्खा क्षेत्रहरूमा कृषि उत्पादन बढाउन र पानीको समुचित उपयोग सुनिश्चित गर्न थोपा सिंचाइ, फिरीफिरे सिंचाइ, बहुउपयोग पानी प्रणाली, आकासेपानी संकलन, संरक्षण कृषि र छापो प्रविधि लगायतका नवप्रवर्तनमा प्राथमिकता दिइनेछ ।

खानेपानी तथा सरसफाई :

- गाउँपालिकाका सबैवडाहरूमा स्वच्छ खानेपानी सुविधा पुऱ्याइनेछ ।
- पालिकाकै गौरवको रूपमा रहको इन्द्रावती बृहत खानेपानी आयोजनाको कामलाई तीब्रता दिई समयमै आयोजना पुरा गरी जनताको खानेपानीको आधारभूत माग र आवश्यकतालाई गरिनेछ । आयोजनाले समेट्न नसकेको वडा नं. १, २ र ३ लाई बैकल्पिक व्यवस्थाबाट खानेपानीमा पहुँच बृद्धि गरिनेछ ।
- गाउँपालिका स्तरीय **खानेपानी उपभोक्ताहरूको सञ्जाल** गठन गरिने छ । उक्त सञ्जाल मार्फत सम्पूर्ण योजनाहरूलाई दिगो एवं भरपर्दो रूपमा सञ्चालनको व्यवस्था मिलाइनेछ । खानेपानी मर्मत संभार कोषलाई बृद्धि गरि विप्रे भत्केका आयोजनाहरूको मर्मत सुधारका कार्य यसै कोष मार्फत गरिने छ ।
- इन्द्रावती गाउँपालिकालाई पूर्ण सरसफाई युक्त पालिका बनाउनको लागि खानेपानी तथा सरसफाईका क्षेत्रमा कार्यरत सरकारी, गैरसरकारी तथा निजी क्षेत्रहरूसँग समन्वय र सहकार्य गरी **पूर्ण सरसफाईका पाँच प्लस एक** सूचकहरूलाई पूर्ण रूपमा कार्यान्वयनमा ल्याउन पहल गरिनेछ ।
- नवलपुर बजार तथा बजारोन्मुख क्षेत्रहरूको सरसफाई तथा फोहरमैला व्यवस्थापनको नीति लिइनेछ । फोहर व्यवस्थापनका लागि जनचेतनामुलक विशेष कार्यहरू सञ्चालन गरिने छ । फोहर मैला संकलन तथा व्यवस्थापन पद्धति अवलम्बन गरिने छ ।
- खानेपानीका मुहानको संरक्षण गर्न उच्च जलाधार क्षेत्र तथा सीमसार क्षेत्रमा वृक्षारोपण तथा भूक्षय नियन्त्रण कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ । खानेपानीका मुहान क्षेत्रको संरक्षण र सरसफाईमा विशेष ध्यान पुर्याइने छ ।
- पालिका स्तरीय खानेपानी बोर्ड गठन गरि खानेपानीका सबैखाले समस्या समाधानका आवश्यक नियम तथा कार्यविधि बनाइ क्रमश लागू गर्दै लगिनेछ । खानेपानीका मुल, तथा मुहानहरूको अनिवार्य दर्ता गर्ने नीति लिइनेछ ।

बैकल्पिक उर्जा

- **“घर भित्रको वायु प्रदुषण मुक्त”** गाउँपालिका घोषणा गर्ने अभियानको थालनी गर्नसाभेदार व्यक्ति/निकायसंगको समन्वयमा उचित अनुदानको व्यवस्था गरिनेछ ।

जनताको स्वास्थ्यलाई विशेष ध्यान दिइ वातावरण व्यवस्थापनलाई सहयोग पुऱ्याउन सुधारिएको चूलो तथा बिद्युतीय चूलो जडान गर्न नागरिकहरूलाई प्रोत्साहन गर्ने नीति लिइनेछ ।

कृषि तथा पशुपालन :

- जंगली जनावर तथा अन्य वन्यजन्तुको आतंकबाट पीडित किसानलाई उक्त आतंकबाट मुक्त गर्न सोही अनुरूपका खेतीवाली लगाउन प्रोत्साहन गरिनेछ । संघीय सरकारको नीति तथा कानून अनुसार खेतीवालीमा विनास पुऱ्याउने जंगली जनावरको उचित व्यवस्थापन गरिनेछ । साथै लागि जीवातु मलको प्रचारप्रसार र प्रयोग गर्न किसानलाई प्रोत्साहित गरिनेछ ।
- बैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका रोजगार विहिन भएका २० देखि ४० वर्ष उमेर समुहका युवाहरूलाई कृषि व्यवसायमा आर्कषित गराई **उत्पादनमुलक कार्यको लागि प्रोत्साहन**को व्यवस्था मिलाइने छ ।
- कृषिमा व्यवसायिकरण तथा आधुनिकिकरण ल्याउन कृषकलाई उत्साहित गराउन उत्पादनमा आधारित **उत्कृष्ट कृषकहरूलाई पुरस्कृत गरिनेछ** । कृषि लघु उद्यमको विकास तथा कृषकलाई वित्तिय पहुँचको व्यवस्था गरिनेछ ।

- **उत्पादन साथमा अनुदान** हातमा भन्ने नीति अनुरूप सहकारी संस्थाहरूको समन्वयमा कृषकले उत्पादन गरेका फलफुल, तरकारी, खाद्यान्न, माछा मासुको बजार प्रबन्ध मिलाइने छ ।
- सम्भाव्यताका आधारमा पालिकाका १२ वटै वडाहरूलाई **कृषि तथा पशुपालन पकेट क्षेत्रको** रूपमा घोषणा गरी सो अनुसारका कार्यक्रम लागु गरिने छ ।
- आवश्यक रासायनिक मल, उन्नत बीउविजन तथा आधुनिक उपकरणहरू वितरण तथा सो मा अनुदानको व्यवस्था गरिने छ ।
- प्राङ्गारिक खेतीको अवधारणाको साथ अर्गानिक कृषि पकेट क्षेत्रको विकासका लागि **एक वडा एक अर्गानिक फर्म** स्थापना गर्न प्राविधिक सहयोग तथा आवश्यक कार्य गरिनेछ ।
- पालिका क्षेत्रभित्र रहेका बाँझो रहेका जग्गालाई **स्थानिय भूमि बैंक** स्थापना गरि उक्त बैंक मार्फत जग्गा प्राप्तीको प्रकृया थालिने छ ।
- **एक वडा, एक उत्पादनको** नीतिलाई प्राथमिकता दिई हरेक वडाको सम्भाव्यता अध्ययनको आधारमा पकेट क्षेत्रको रूपमा विकास गरिनेछ ।
- वडागत वृहत नर्सरी स्थापना गरी स्थानीय स्तरमा नै तरकारी तथा फलफुलको स्वस्थ वेर्ना उत्पादन गरी स्थानिय कृषकहरूमा उपलब्धता सुनिश्चित गरिनेछ ।
- **बाली बीमाको** व्यवस्था सुरु गरी बाली बीमामा अनुदानको प्रबन्ध मिलाइने छ ।
- सहकारी संस्थाहरूसंगको लागत साभेदारीमा कृषि एम्बुलेन्स सञ्चालन गर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
- संघीय तथा बागमती प्रदेश सरकारसंगको समन्वयमा वडा नं.७ मा निर्माण सम्पन्न भएको सित भण्डार सञ्चालनको लागि चाहिने व्यवस्था मिलाई सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- गाउँपालिकामा कम्तीमा **एक नमुना कृषि फर्म** सञ्चालन गर्न यसैवर्षबाट कार्य प्रारम्भ गरी नमुना कृषि पाठशालाको रूपमा विकास गरिने छ ।
- निजी क्षेत्रको साभेदारीमा गाउँपालिकाको उपयुक्त स्थानमा कृषि औजार उपकरण मर्मत केन्द्र स्थापन गरिनेछ ।
- कृषकको आयआर्जनमा थप वृद्धि गरी **व्यवसायिक मौरी पालन कार्यक्रम**लाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- **उच्च मुल्यको बाली खेती प्रवर्द्धन** कार्यक्रम सञ्चालन गरी १२ वटै वडामा सम्भावना भएका उच्च मुल्यका बालीमा व्यवसायिक खेतीको सुरुवात गरी कृषकको जीवनस्तरमा आर्थिक वृद्धि ल्याइनेछ ।
- **वगर खेती** कार्यक्रम सञ्चालन गरी ईन्द्रावती नदि किनारको उत्पादनशील जग्गाको सदुपयोग गरी सामुहिक रूपमा सम्भावित **उच्च मुल्यको बाली** जस्तै आलु , तरबुजा आदि खेति गरी कृषकको जीवनस्तरमा आर्थिक वृद्धि ल्याइनेछ ।
- कृषकहरूको जीवनस्तर उकास्नको लागि सम्भावित वडामा सम्भाव्य रैथानै बालीको बिउ उत्पादनमा जोड दिइनेछ ।
- वडागत प्राविधिकले सञ्चालन गर्नेगरी वडास्तरीय सेवाकेन्द्र स्थापना गरी कृषकमा प्रविधिको पहुँच सुनिश्चित गरिनेछ ।
- **कृषकको श्रम कृषककै बाली, खेतीयोग्य जमीन नराखौं खालीको** भावना अभिप्रेरित गरी बाली संरक्षण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- **प्याज खेती** कार्यक्रम सञ्चालन गरी कृषकलाई व्यवसायिक प्याज खेतीतर्फ आकर्षित गराई कृषकको आयस्तरमा वृद्धि ल्याइनेछ ।
- गाउँपालिकाको आर्थिक विकासका लागि नगदे तरकारी बाली प्रवर्द्धन प्रोत्साहन कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- ईन्द्रावती गाउँपालिकालाई फलफुलमा आत्मनिर्भर बनाउन यसै वर्ष देखि व्यावसायीक फलफुल खेती शुरु गरिनेछ ।
- वडा नं ११ र १२ लाई दलहन बालीको पकेट क्षेत्र घोषणा गरि विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- नवलपुरमा रहेको कृषि संकलन केन्द्रलाई सञ्चालनमा ल्याउन विशेष पहल गरिनेछ ।

- पशुमा कृत्रिम गर्भाधान तथा पशुपक्षि नश्ल सुधार कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- उन्नत जातका पशुपंक्षी तथा मत्स्य पालन प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- वर्षमा एक दिन कृषि दिवस मनाउने र कृषि पेशामा संलग्न कृषकले वर्षभरीमा उत्कृष्ट उत्पादन गरे वापत पुरस्कृत गरिनेछ ।
- ईन्द्रावती गाउँपालिकालाई दुध उत्पादनमा आत्मनिर्भर पालिका घोषणा गरिनेछ । दुग्ध प्रशोधन उद्योग स्थापना गरि त्यसबाट भएको उत्पादनलाई बजारीकरणमा पहल गरिने छ ।
- अनुदान पाएका पशुपालन तथा कृषिजन्य कार्यक्रमको अनुगमनलाई व्यवस्थित गरिनेछ ।
- घरपालुवा तथा सामुदायिक छाडा कुकुरहरुमा निशुल्क रेबिज विरुद्धको खोप सेवा सञ्चालन गरिनेछ । सामुदायिक छाडा कुकुरहरुमा निशुल्क बन्ध्याकरण शिविर सञ्चालन गरी रेबिज रोगको नियन्त्रण गरिनेछ ।
- महामारीको रुपमा फैलन सक्ने विभिन्न रोगहरुको रोकथाम तथा नियन्त्रण गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- आधारभुत प्रयोगशालाको व्यवस्थापन गरी रोगको पहिचान तथा उपचार सेवाको प्रवन्ध गरिनेछ । पशुपंक्षीहरुको बाह्य तथा आन्तरिक परजीवीहरु विरुद्धको औषधि बितरण गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- कृषि तथा पशुपालन सम्बन्धी ५ वर्षे योजना तयार गर्ने ।
- माटो परीक्षण शिविरहरु संचालन गर्ने ।
- वालीनालीमा लाग्ने रोग किरा नियन्त्रणका लागि प्लान्ट क्लिनिकहरु संचालन गरिनेछ ।
- खाद्यान्न वालीको बिउ उत्पादन गर्न कृषक समुहहरुलाई प्रोत्साहन गर्ने उत्पादित बिउको प्रमाणिकरण, लेबलिङ र बजारीकरणका लागि कृषि विभाग लगाएत संग समन्वय गराउने ।
- कृषि वाली तथा पशु विमाको कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाई लागु गरिने छ ।
- कृषक, वैज्ञानिक, नीति निर्माता र कृषि विकाससँग सम्बन्धित अन्य बहु-सरोकारवालाहरु समेटी ज्ञान र सुचनाको आदान प्रदान सुनिश्चित गर्न वडा स्तरमा कृषि चौतारी गठन गरिने छ ।
- वडा नं. १, २ र ४ मा सिस्नु प्रशोधन उद्योग स्थापना गर्न विशेष जोड दिइनेछ ।

सहकारी तथा टोल विकास संस्था :

- विपन्न तथा पिछडिएका वर्ग तथा समुदायलाई सहकारीमा संगठित गरी सहकारीलाई सरकार र निजी क्षेत्रको परिपूरकको रुपमा भूमिका खेल्न सक्ने गरी स्थानीय अर्थतन्त्रको सबल स्तम्भको रुपमा विकास गरिनेछ ।
- सहकारी संस्था मार्फत सिपमुलक, स्वरोजगारमुलक तालिम सञ्चालन गरी स्वरोजगार, स्वावलम्बी, आत्मनिर्भर नागरीक तयार गर्न जोड दिइने छ । साथै महिला सहकारी विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । सहकारी संस्थाहरुलाई COPOMIS प्रणालीमा अनिवार्य आवद्ध गर्नका लागि क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ । COPOMIS प्रतिवेदनको अध्ययन गर्दै बचतकर्ताको बचतको सुनिश्चितता गर्न आवश्यक प्रवन्ध गर्ने नीति लिइनेछ ।
- सहकारी संस्थाहरुको नियमित अनुगमन र नियमन प्रभावकारी बनाइ सहकारी क्षेत्रमा हुनसक्ने वित्तीय अनुशासन हीनतालाई पूर्णतः निस्तेज गरिने छ ।
- सहकारीमा आधारित चक्लाबन्दि खेती प्रणालीलाई प्रोत्साहित गरिनेछ ।
- सहकारीमा आधारित सुपथ मुल्य एग्रीभेट र सहकारी खुद्रा पशल र व्यवशायलाई अनुदानको व्यवस्था मिलाइनेछ सहयोग गरिनेछ ।
- सहकारीका उत्पादनहरुको लेबलिङ, ब्राण्डिङ गरी त्यस्ता सामाग्रीहरुको बजारीकरणका लागि प्रदर्शनी मेला आयोजना गर्न सहयोग गरिने छ । उत्कृष्ट उत्पादनमा आधारित सहकारीलाई पुरस्कृत गरिने छ ।
- सहकारी व्यवस्थापन तथा लेखा व्यवस्थापन तालिमका माध्यमबाट सहकारी संस्थाहरुको क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ ।
- सानाकिसान कृषि सहकारी प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन गर्न सहयोग गरिने छ ।
- समान उद्देश्य भएका सहकारीहरुलाई मर्ज गर्ने, प्रभावकारी रुपमा सञ्चालन भैरहेका सहकारीहरुलाई प्रवर्द्धन गर्ने र नियमानुसार सञ्चालन नभएका सहकारीहरु खारेज गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।

- टोल विकास संस्थाहरूलाई अधिकतम रूपमा समुदायको हितमा परिचालन गर्न उनिहरूको भूमिकालाई प्रभावकारी बनाइनेछ ।

घरेलु, साना, उद्योग तथा उद्यम विकास :

- वडा नं. १० को ठुलीटार क्षेत्रलाई उद्योग ग्रामको रूपमा विकास गरिनेछ ।
- पालिका भित्र उद्योग कल कारखाना र ठूला व्यवसाय स्थापना र सञ्चालनको लागि लगानी तथा व्यवसाय मैत्री वातावरण सुनिश्चित गरिनेछ ।
- उद्योग निर्माणमा त्रिपक्षीय साझेदारी(प्राइभेट, पब्लिक र सहकारी क्षेत्र) लाई प्रोत्साहन गरिने छ ।
- ठूला व्यवसायीलाई ब्याज अनुदानको ऋण प्राप्त गर्न बैंक तथा व्यवसायीबीच सहजीकरण गरिनेछ । स्थानीय कला, सीप, क्षमता र जनशक्तिको प्रयोगबाट उत्पादित वस्तुहरूको प्रयोगमा जोड दिइने छ ।
- स्थानीय सिपलाई आधुनिकिकरण र व्यावसायिकरण गर्न स्थानीय सिपमा आधारित र श्रम मुलक घरेलु तथा साना उद्योगहरूको व्यवस्थापन क्षमता विकास र प्रवर्द्धन गर्ने कार्यहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
- परम्परागत पेशा वा सो संग सम्बन्धित सीपको सम्बर्द्धन र विकास गरी तिनलाई व्यवसायको रूपमा विकास गरिनेछ ।
- श्रम मुलक घरेलु तथा साना उद्योगहरूको विकास गरि रोजगारी सिर्जनाको लागि आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ ।
- महिला उद्यमीहरूको पहिचान र विकासका लागि विभिन्न शिपमुलक तालिमका साथै वीउपुँजी अनुदान र प्रविधि हस्तान्तरण गरिनेछ । र उद्यमी समुह दर्ता र परिचालन गरिनेछ ।
- गाउँपालिका स्तरमा लघु उद्यम विकास कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिई साना, घरेलु तथा लघु उद्यमहरूको विकास गर्न शिप र प्रविधि उपलब्ध गराउने नीति लिईनेछ ।
- यस गाउँपालिका भित्र रहेका बेरोजगार तर उद्यमी सोच भएका यूवाहरूलाई लक्षित गरि गाउँपालिकाको उपयुक्त स्थानमा लागत साझेदारीमा गारमेन्ट उद्योग सञ्चालनमा ल्याइनेछ ।
- गाउँपालिका भित्र सञ्चालित लघु, घरेलु तथा सबैखाले व्यवसायलाई अनिवार्य रूपमा पालिका कार्यालयमा दर्ता तथा नवीकरण गरी करको दायरा भित्र समेटिने छ । साथै यसरी पालिकामा दर्ता हुन आएका व्यवसायीहरूलाई मात्र पालिकाले दिने सहयोग तथा अनुदान उपलब्ध गराइने छ ।
- वडा नं १, २, ३ र ४ लाइ लप्सी, पकेट क्षेत्र घोषणा गरि लप्सीजन्य उद्योग स्थापना मार्फत स्वरोजगारमा वृद्धि गरिनेछ ।
- अदुवा, बेसार तथा मसला बाली प्रशोधन उद्योग स्थापना गरी युवा उद्यमी प्रवर्द्धन गर्न जोड ।
- व्यवसायिक रूपमा जडिवुटी उत्पादन, प्रशोधन, वजारीकरण गर्ने उद्यमी र किसानहरूलाई प्रोत्साहन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- स्थानीय समुदायलाई आयआर्जन क्रियाकलाप मार्फत स्वरोजगार बन्नका लागि उपाध्यक्ष सम्बृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

पर्यटन विकास :

- पर्यटकीय गुरुयोजना तयार भैसकेको क्षेत्रहरूमा क्रमश प्राथमिकताका आधारमा संरचनाहरू बनाउन सुरु गरिनेछ ।
- भुकम्प स्मारक भृकुटी शान्ति पार्कमा हरेक वर्ष वैसाख १२ गते भूकम्पमा दिवंगतहरूको सम्झनामा विशेष कार्यक्रम गरी स्मरण गरिनेछ ।
- पालिकाका ऐतिहासिक तथा धार्मिक क्षेत्रहरूमा पर्यटन महोत्सव आयोजना गरी पर्यटन प्रवर्द्धन गरिने छ । उक्त क्षेत्रको विकास र विस्तारका लागि आवश्यक पूर्वाधार निर्माण गरिने छ ।
- पालिकाका प्रमुख तथा प्रसिद्ध पुरातात्विक महत्वका मठ, मन्दिर, गुम्बा तथा चर्चहरूको संरक्षण र सम्बर्द्धन गरी धार्मिक, साँस्कृतिक पर्यटकहरूको आकर्षण बढाईनेछ ।

- पालिकाका विभिन्न मठ मन्दिर तथा क्षेत्रमा लाग्ने विशेष जात्रा तथा पर्वहरूको प्रचार प्रसार र प्रवर्द्धन गर्न जोड दिइने छ ।
- होमस्टे, गुम्वास्टे र होटलस्टेको व्यवस्थाका गरी आन्तरिक तथा शाह्य पर्यटन प्रवर्द्धन गर्ने नीति लिइने छ । गाउँपालिकामा पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि नेपाल पर्यटन बोर्ड संगको सभेदारीमा तर्जुमा गरिएको एकीकृत पर्यटन गुरु योजना कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
- यस गाउँपालिकामा बसोबास गर्ने आदिवासी जनजातिहरूको संस्कृति प्रवर्द्धन गरी पर्यटकीय आकर्षणको केन्द्रका रूपमा विकास गरिने छ ।
- संभाव्यताका आधारमा पर्यटकीय क्षेत्रहरूमा पदमार्ग निर्माण गरिने छ । जसका लागि छिमेकी पालिकाहरूसं आवश्यक सहकार्य तथा समन्वय गर्ने नीति लिइने छ ।
- पर्यटकलाई आकर्षण गर्नका लागि नमुना बस्ती विकासको अवधारण बमोजिम स्थानीय जाति र संस्कृति भल्किने गरी एकीकृत बस्ती विकास गरिने छ ।
- गाउँपालिका भित्र बहु सांस्कृतिक संग्राहालय स्थापना गरिने छ ।
- आदिवासी जनजाती तथा अल्पसंख्यक माभी तथा दनुवार जातीको भाषा संस्कृतिको प्रचारप्रसार तथा प्रवर्द्धन गरी पर्यटक आकर्षण गर्ने नीति लिइने छ ।

वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन

- विकास आयोजना सञ्चालन गर्दा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गर्ने परिपाटीलाई संस्थागत गर्दै लगिनेछ । साथै जलवायु परिवर्तनको नकारात्मक असरलाई न्यूनीकरण गर्न सम्बन्धित निकायहरूको सहकार्यमा विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गर्न आवश्यक पहल गरिनेछ ।
- गाउँपालिका स्तरका हरेक कार्यक्रम तथा आयोजना सञ्चालन गर्दा वातावरण मैत्री बनाई गाउँपालिकामा **वातावरण मैत्री स्थानीय शासनको अवधारणा**लाई कार्यान्वयन तहमा उतार्ने प्रयास गरिनेछ ।
- सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह तथा कबुलियती वन समुहहरूसंगको सहकार्यमा वृक्षारोपण र वन संरक्षण र व्यवस्थापनका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- ऐलानी, पर्ती, सार्वजनिक जग्गा यकिन गरी त्यस्ता जग्गाको संरक्षण गरिनेछ । वर्षौदेखि ऐलानी जग्गा जोतभोग गरी आएका धनीपूर्जा नभएका ईन्द्रावती नदी किनारका किसानहरूलाई आवश्यक प्रक्रिया पुरा गरी धनीपूर्जा वितरण गर्न पहल गरिने छ ।
- विपद् व्यवस्थापन संग सम्बन्धित सरकारी तथा गैरसरकारी निकाय संगको समन्वयमा प्रभावकारी विपद् व्यवस्थापनको लागि कार्ययोजना बनाई लागू गरिने छ । जोखिम युक्त स्थानमा रहेका एबम् जंगल सिमाना जोडिएका संकटापन्न क्षेत्रमा बसोबास गर्ने तथा बाढी, पहिरो पिडित तथा विस्थापित परिवारलाई स्थानान्तरण वा पुर्नस्थापना गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- **विपद् व्यवस्थापन कोष सञ्चालन निर्देशिका** बमोजिम विपद्बाट प्रभावित परिवारलाई राहत तथा उद्धार कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- विपद् व्यवस्थापनमा युवाहरूलाई तथा स्थानीय सूचकहरूको समुह बनाइ परिचालन गर्ने नीति लिइने छ ।
- आपतकालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र स्थापना गरि विपद्को समयमा सोही केन्द्रबाट विपद्को पूर्व सूचना, खोज, उद्धार तथा राहतका कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समितिको क्षमता विकास गरिनेछ ।
- पालिका तथा वडा तहमा अत्यावश्यक खोज तथा उद्धार र राहतका सामाग्रीहरूको भण्डारण गरिने छ । समुदाय तहमा युवाहरूलाई विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिमको व्यवस्था गरिने छ ।
- वडा तथा पालिका स्तरमा विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना निर्माण गरी कार्यान्वयन गरिने छ ।
- जलवायु अनुकुलन तथा जैविक विविधता सम्बन्धि विशेष योजना बनाई कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- पालिका स्तरीय विपद् आपतकालीन संचालन केन्द्र स्थापना गरी संचालनमा ल्याइने छ ।

- **बन पैदाबरमा आधारित काष्ठ तथा जडिबुटिजन्य उद्योग** सञ्चालनको लागि मापदण्ड लगायतका व्यवस्था परिमार्जन गरी सहजिकरण गर्न नेपाल सरकार समक्ष अनुरोध गरिनेछ ।
- नदीजन्य लगायत प्राकृतिक श्रोतमा आधारित कच्चा पदार्थको उत्खनन, प्रशोधन तथा निकासी कार्यलाई मापदण्ड बनाई कार्यान्वयन गरिने छ ।
- गाउँपालिका भित्र हरियाली प्रवर्द्धन, वृक्षारोपण तथा वन विस्तार एवं वातावरण मैत्री बनाउन जोड दिइनेछ । गाउँपालिका भित्रका पोखरी, ताल तलैया, वरपिपल चौतारीको संरक्षण र सम्बर्द्धन गरिनेछ । प्रदुषण नियन्त्रणको लागि वातावरणीय मापदण्डहरु निर्माण गरिनेछ । सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहहरुसंगको सहकार्यमा सामुदायिक वन क्षेत्रमा बाँस, निगालो, अम्रिसो, अलैंचीमा रोपण गरी वातावरण व्यवस्थापन साथै आयआर्जन क्रियाकलापमा जोड दिइने छ ।
- विपद् व्यवस्थापनलाई सहज बनाउन गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन कोषमालाई प्रभावकारी बनाइने छ । विपद्को पूर्व तयारी तथा विपद् पश्चात उद्धार, राहत तथा पुर्नस्थापनामा कार्य प्रभावकारी बनाउने नीति लिइने छ । साथै विपद् व्यवस्थापन गुरु योजनालाई क्रमिक रुपमा कार्यान्वयन गरिने छ ।
- मानवजन्य क्रियाकलापबाट श्रृजना हुने विपद्लाई न्यूनिकरण गर्न आवश्यक नीति बनाई कार्यान्वयन गरिने छ ।
- विपद् व्यवस्थापनका लागि गैर सरकारी संस्थाहरुको समन्वयमा आपत्कालिन आश्रय स्थल निर्माण गरि सञ्चालन गरिनेछ ।
- सामुदायिक वनहरुमा अमिलो जातका फफुलका साथै दाते ओखर ,तितेपाती, क्यामोमाइल, टिमुर, निम, अलैंची, धसिंघ्रे जातका जडिबुटी खेतीलाई प्रवर्द्धन गरी आयआर्जन र वातावरण व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- दिनप्रतिदिन वन जंगलमा बढीरहेको डढेलो नियन्त्रणका लागि नयाँ प्रविधिको प्रयोग गरि डढेलो नियन्त्रणमा विशेष काम गरिनेछ ।
- मौसम पूर्वानुमान, पूर्वसूचना तथा जोखिम लेखाजोखा सम्बन्धी र HI-WAT तालिम सञ्चालन गरिनेछ
- पालिका भित्र बजार, घर, तथा सार्वजनिक स्थलहरुमा हुने फोहर लाई कुहिने र नकुहिने छुट्टयाई व्यवस्थापन गर्ने र सार्वजनिक स्थलहरुमा फोहर जलाउने पिटहरु बनाउने ।

शिक्षा :

- शिक्षामा सबैको पहुँच कार्यक्रम सञ्चालन गरी विद्यालयभन्दा बाहिर कोहीपनि बालबालिका नरहने कुरालाई सुनिश्चित गरिनेछ ।
- गाउँ शिक्षा ऐन २०७५ बमोजिम मा. वि. तह सम्मको शिक्षा पूर्णतः निशुल्क गरिनेछ । शैक्षिक विकास कोषको स्थापना गरिने छ । गाउँपालिका भित्र संचालित २ वटै सामुदायिक क्याम्पसमा विद्यार्थी अनुपात बढाउँन विशेष अभियान सञ्चालन गरिनेछ ।
- कक्षा १ देखि नै अंग्रेजी माध्यमबाट पठन पाठनको व्यवस्था मिलाई सबै प्रकारका पाठ्यपुस्तक निशुल्क उपलब्ध गराइने छ ।
- शिक्षा क्षेत्रको विकासको लागि विद्यालयको भौतिक पूर्वाधार सुधार, खानेपानी, फर्निचर लगायत कक्षा १ देखि १० सम्मका सबै विद्यार्थीहरुका लागि पोशाक निशुल्क उपलब्ध गराउँन सहयोगी संस्थाको खोजी गरि प्राथमिकताको आधारमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- शैक्षिक तथा खेलकूद सामग्री वितरणको कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- नेपाल सरकार तथा बागमती प्रदेश सरकार संगको सहकार्यमा आधारभूत तहका विद्यार्थीले पाउँदै आएको दिवा खाजाको कार्यक्रमको अनुगमन कार्यलाई प्रभावकारी बनाइनेछ ।
- विद्यालय व्यवस्थापन समिति, शिक्षक अभिभावक संघका पदाधिकारीहरुको संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि गर्नुका साथै शिक्षक तथा विद्यार्थीहरुको अभिलेख व्यवस्थापनलाई प्रविधी मैत्री बनाइनेछ ।

- शिक्षक विद्यार्थी अनुपातका आधारमा शिक्षक दरबन्दी कम भएका विद्यालयलाई विद्यार्थी संख्याका आधारमा शैक्षिक व्यवस्थापन अनुदान प्रदान गरिनेछ । विद्यालय मर्ज भएर दरबन्दी मिलान गर्दा विद्यार्थी संख्या, कक्षागत संरचना, भौगोलिक अवस्था र विषयगत विज्ञतालाई आधार मानिनेछ ।
- उत्कृष्ट विद्यालय, शिक्षक तथा उत्कृष्ट अंक प्राप्त गर्ने छात्रछात्रालाई पुरस्कृत गरिनेछ ।
- भेटेनरी, सिविल इन्जिनियरिङ लगायत प्राविधिक शिक्षालयहरु स्थापना गरि सञ्चालनमा सहयोग पुर्याइने छ । कम्प्युटर र कृषि प्राविधिक पठन पाठन हुने विद्यालयको पुर्वाधार विकासमा थप अनुदानको व्यवस्था मिलाइने छ ।
- विद्यालयहरुमा स्काउट, बाल क्लवको स्थापना र परिचालन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- सामुदायिक पुस्तकालय तथा अध्ययन केन्द्र स्थापना गरी सञ्चालनको व्यवस्था मिलाइने छ । विद्युतीय पुस्तकालयको स्थापना र सञ्चालनमा विशेष जोड दिइने छ ।
- समायोजनमा गएका विद्यालयहरुको भवन तथा सम्पत्ति संरक्षण गरिने छ । समायोजन भएका विद्यालयको फर्निचर लगायतका सामानहरु आवश्यकताका आधारमा अर्को विद्यालयमा प्रयोगमा ल्याउँने व्यवस्था गरिने छ ।
- पालिका स्थायी घर भई विद्यावारिधी पुरा गरेका व्यक्तित्वहरुको सम्मान गरी पुरस्कृत गरिने छ ।
- आर्थिक रुपले विपन्न तथा अभिभावक गुमाएका बालकालिकालाई छात्रवृत्ति प्रदान गरी कम्तीमा स्नातक तहसम्मको पठन पाठनको व्यवस्था गर्न दुहुरासंग अध्यक्ष कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- अपाङ्गता, अशक्त तथा शारीरिक रुपमा फरक क्षमता भएका बालबालिकाको कम्तीमा आधारभूत तहको पठन पाठनका लागि आवश्यक पुर्वाधार खडा गरि आगामी शैक्षिक सत्रबाट विशेष कक्षा सञ्चालन गरिने छ ।
- गाउँपालिकामा सञ्चालित सामुदायिक विद्यालयका प्रधानाध्यापकहरूसंग गरिएको कार्यसम्पादन मुल्यांकन प्रणालीलाई थप व्यवस्थित बनाउन्दै शैक्षिक उपलब्धी वृद्धि गर्ने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिँदै थप प्रभावकारी बनाइनेछ ।
- १२ कक्षासम्म अध्ययन गर्ने छात्राहरुलाई निशुल्क रुपमा स्यानिटरी प्याड उपलब्ध गराउँने व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइने छ । प्रयोग गरिएका स्यानिटरी प्याडको नष्ट गर्ने आवश्यक प्रबन्ध मिलाइने छ । सबै विद्यालयलाई बालमैत्री विद्यालयका रुपमा विकास गर्ने नीति लिइनेछ ।
- एक विद्यालय एक करेसाबारी तथा हरेक विद्यालय एक फुलबारीको अवधारणा वमोजिम विद्यालयमा फुलबारी र करेसाबारी निर्माणमा जोड दिइने छ । नमुना विद्यालयको अवधारणालाई निश्चित मापदण्ड बनाई कार्यान्वयन गरिने छ ।
- पालिकाबाट एसईई परीक्षामा उत्कृष्ट अंक हासिल गरेको विद्यार्थीले माथिल्लो कक्षामा प्राविधिक शिक्षा अध्ययन गर्न चाहेमा स्नातक तहसम्मको निजको शैक्षिक शुल्क: गाउँपालिकाको तर्फबाट व्यहोरिने छ । विपन्न नागरिक मध्येका उत्कृष्ट १ छात्र र १ छात्रालाई उच्च शिक्षा हासिल गर्न शैक्षिक छात्रवृत्तिको को नीति लिइने छ ।
- सिपातिनघरे संस्कृत मा.वि.मा गुरुकुलिय शिक्षा पद्धतिको थप विकास र बिस्तार गरि संस्कृत भाषा र साहित्यको संरक्षण र संवर्द्धनमा विशेष जोड दिइनेछ ।
- विद्यालय बसको व्यवस्था गर्न आवश्यक पहल गरिने छ । समायोजनमा गई दुरीका कारण विद्यार्थीले बीचैमा पढाई छोड्ने वातावरण बन्न नदिनका लागि दिवा आवश्यक विद्यालयको स्थापना गर्ने नीति लिइने छ ।
- शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धिका लागि शिक्षक क्षमता विकास, वि.व्य.स. क्षमता विकास, शैक्षिक सामग्री तथा कक्षा कोठाको व्यवस्थापन गरी शैक्षणिक मूल्यांकन पद्धतिलाई प्रभावकारी बनाइने छ ।
- स्थानीय भाषा तथा संस्कृतिको संरक्षण गर्नका लागि स्थानीय पाठ्यक्रममा आवश्यक सुधार र परिमार्जन गर्दै लगिने छ ।
- प्रत्येक सामुदायिक विद्यालयमा कम्तिमा ४/४ महिनामा एक पटक अनिवार्य शिक्षक विद्यार्थी अभिभावक समन्वय बैठक गरि शैक्षिक समस्याहरु समाधान गर्न यसै वर्षबाट शुरुवात गरिनेछ ।
- नमुना विद्यालयको मापदण्ड तयार गरि कार्यान्वयनमा ल्याइने छ ।
- शैक्षिक सुधार तथा गुणस्तर वृद्धिका लागि शैक्षिक संस्था, विद्यार्थी तथा शैक्षिक जनशक्ति अनुपात मिलाइनेछ ।
- शिक्षा क्षेत्रको सुधारका लागि शैक्षिक जनशक्तिको क्षमता विकास तथा व्यवस्थापनको नीति लिइनेछ ।
- आधारभुत तह कक्षा ५ तथा ८ को परीक्षालाई पालिका स्तरमा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गरिनेछ ।

- विद्यालय अनुगमन तथा मुल्यांकन पद्धतिलाई प्रभावकारी बनाई गुण र दोषका आधारमा प्रोत्साहन, पुरस्कार, दण्ड तथा सरुवाको नीति लिइनेछ ।
- नेपाल भाषा तथा तामाङ भाषालाई स्थानीय पाठ्यक्रममा समावेश गर्दै जाने नीति लिइनेछ ।
- मेडिकल लाइनमा MBBS गर्ने छात्रछात्राहरूलाई छात्रवृत्ति प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- नृत्य तथा संगीत विषयमा अतिरिक्त कक्षा सञ्चालन गर्ने विद्यालयहरूका लागि आवश्यक सहयोग गरिनेछ ।
- स्थानीय पाठ्यक्रममा जलवायु अनुकुलन, आप्रवासन र सामाजिक विषयवस्तु समावेश गरिने ।
- विद्यालय र विद्यार्थी संख्याका आधारमा बाल विकास सहजकर्ताहरूको दरबन्दी मिलान गर्दै लगिनेछ । माथिल्लो तहका शिक्षकहरूको क्षमता अभिवृद्धि गरी कार्य सम्पादनमा प्रोत्साहित गरिनेछ ।

युवा तथा खेलकुद :

- पालिकाको ईन्द्रावती रंगशालालाई क्षेत्रीय स्तरको रंगशालाको रूपमा विकास गरि गाउँपालिका र क्षेत्रीय स्तरका सबै प्रतियोगिताहरू सञ्चालन गर्न पहल गरिनेछ ।
- गाउँपालिका स्तरीय खेलकुद परिषद् गठन गरी पालिकाले सञ्चालन गर्ने सबै प्रकारका खेलकुदका कार्यक्रमहरू यसै परिषद् मार्फत सञ्चालन हुने प्रवन्ध मिलाइने ।
- युवा लक्षित स्वरोजगारमूलक, सीपमूलक र क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ । वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका युवाहरूलाई स्वरोजगार बन्न चाहेमा अनुदानको विशेष व्यवस्था गरिने छ ।
- ईन्द्रावती गाउँपालिकाको व्यापार, व्यवसाय, रोजगारी र गाउँपालिकाको पहिचानलाई जिल्ला स्तरमा पहिचान पुर्‍याउन खेलकुदका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- पालिका स्तरमा कम्तीमा एक कवर्ड हल, खुला व्यायामशाला तथा योग साधना केन्द्रको निर्माण गरी सञ्चालनमा ल्याइने छ । १२ वटै वडामा खेलकुद मैदान क्रमशः निर्माण गर्दै जाने नीति लिइनेछ ।
- ईन्द्रावती गाउँपालिका युवा परिषद् गठन गरि युवा लक्षित कार्यक्रमहरू तर्जुमा गरि सञ्चालन गरिने छ ।
- राष्ट्रिय युवा परिषद र प्रदेश युवा परिषद् संगको सहकार्य र समन्वयमा नमुना युवा संसद सम्बन्धि अभ्यास गरिने छ ।
- पालिकामा स्थायी घर भएका राष्ट्रिय तथा आन्तराष्ट्रिय खेल जीवनमा पदक जितेका खेलाडिहरूलाई सम्मान गरिने छ ।
- युवाहरूमा रोजगारीको अवसर वृद्धि गर्नका लागि गाउँपालिकाको केन्द्रमा सेवा आयोगको तयारी कक्षा सञ्चालन गर्न सहयोग गरिने छ ।
- युवा क्लवहरूको गठन र परिचालनमा विशेष सहयोग पुर्याइने छ ।
- युवाहरूलाई क्षमता विकासका साथै आयआर्जनमूलक कार्यमा जोड्न पढ्दै कमाउँदै कार्यक्रम अभियानकै रूपमा अघि बढाइने छ ।
- खेलकुदलाई व्यवसाय बनाउन चाहने युवाहरूका लागि खेलकुद प्रशिक्षणको व्यवस्था मिलाइने छ ।
- अध्यक्षसंग खेलकुद कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

स्वास्थ्य :

- सबै स्वास्थ्य सस्थामा खानेपानी, तथा शौचालय, प्रतिकालय आदिको व्यवस्था गरि वातावरण मैत्री तथा विरामी मैत्री स्वास्थ्य संस्था बनाइने छ ।
- महामारीबाट सिर्जना हुनसक्ने सम्भावित जोखिमप्रति पूर्व तयारीलाई प्राथमिकता दिई मानव जीवन बचाउने अभियानलाई पहिलो प्राथमिकता दिइनेछ ।
- नवलपुर प्राथमिक अस्पतालमा सेवा विस्तार गरी थप सुविधा सम्पन्न गरिनेछ । आवश्यक मात्रामा स्वास्थ्यकर्मीहरूको व्यवस्था गरि थप क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ ।

- स्वास्थ्य सेवालाई अभि विश्वासिलो, भरपर्दो र पहुँचयोग्य बनाउन तथा वर्तमान परिस्थितिसँग सामना गर्नसक्ने बनाउन प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र तथा स्वास्थ्य चौकीहरूलाई आवश्यकतानुसार सुविधायुक्त बनाउँदै लगिनेछ । स्वास्थ्य संस्थाहरूमा इन्टनेट सुविधा विस्तार गरि अनलाइन परामर्श सेवा तथा सहित संपूर्ण सेवा र कार्यहरूको विवरण अनलाइन प्रणालीमा व्यवस्थित गरिने कार्यलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ ।
- राष्ट्रिय महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरूको सेवाको उचित मूल्यांकन गरिनुको साथै उनिहरूको क्षमता अभिवृद्धि तालिम सञ्चालन र राष्ट्रिय महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका कोषलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- उपाध्यक्षसँग सुत्केरी कार्यक्रम अन्तर्गत आमाहरूको प्रसुती स्वास्थ्य संस्थामा गराउने सुनिश्चितताका लागि महिलाले दुई वटा सम्म सन्तान स्वास्थ्य संस्थामा प्रसुती गराउदा नेपाल सरकारले उपलब्ध गराएको रकममा थप सहयोगलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- पोषणका लागि संस्थामा अण्डा घरघरमा झण्डा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ । घरमा हुने प्रसुति शुन्य घोषणा गर्न आवश्यक तयारी अघि बढाइने छ । प्रसुती पूर्वको स्वास्थ्य परीक्षण निशुल्क गरिनेछ ।
- समुदाय, ज्येष्ठ नागरिक, अति विपन्न दलित, जनजाती तथा अल्पसंख्यक लोपोन्मुख लक्षित वर्गको स्वास्थ्य सेवामा पहुँच अभिवृद्धि गर्न एकिकृत स्वास्थ्य सेवा कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- हरेक महिना जेष्ठ नागरिकको स्वास्थ्य परीक्षणका लागि जेष्ठ नागरिक घरदैलो स्वास्थ्य सेवा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- स्वास्थ्य बिमा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाउन स्वास्थ्य बिमा बोर्डसँग आवश्यक समन्वय गरिनेछ ।
- सिघ्र कुपोषणको चपेटामा परेका बालबालिकाको पहिचान गरी निशुल्क उपचारको व्यवस्था मिलाइने छ ।
- आँखाका विरामीहरूको उपचारको समस्यालाई दृष्टिगत गरि नवलपुर प्राथमिक अस्पतालमा शुरू गरिएको आँखा क्लिनिकलाई निरन्तरता दिन आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ ।
- आर्थिक अभाव र भौगोलिक विकटताका कारण ईन्द्रावती गाउँपालिकाको दुर दराजमा रहेका विपन्न नागरिकहरूलाई लक्षित गरि आँखा जाँच मोतियाविन्दु शिविरको आयोजना गरिनेछ । मोतियाविन्दु अपरेशन गर्ने नागरिकहरूलाई पोषण खर्चलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- आमा समुहको नियमित बैठकको खाजा खर्च गाउँपालिकाको तर्फबाट व्यहोरिने व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइने छ ।
- स्वास्थ्य परीक्षण शिविर, आँखा शिविर र महिला स्वास्थ्य शिविर सञ्चालनलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- नेपाल सरकारले तोकेका आठ प्रकारका प्राण घातक दीर्घ रोगीहरूलाई यस अघि गाउँपालिकाले एक पटकका लागि दिँदै आएको रु १५ हजार रकमलाई निरन्तरता दिइने छ ।
- गाउँपालिकामा रहेका एम्बुलेन्सहरूको नियमन, व्यवस्थापन र सञ्चालनका लागि एम्बुलेन्स व्यवस्थापन समिति निर्माण गरि व्यवस्थित गरिनेछ । गाउँपालिकामा सञ्चालनमा रहेका एक एम्बुलेन्सलाई सब बाहनको रुपमा विकास गरि सञ्चालनमा ल्याइनेछ ।
- खोप क्लिनिक तथा गाउँघर क्लिनिकलाई व्यवस्थित गरिने छ ।
- विद्यालय स्वास्थ्य शिक्षा तथा पोषण कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइने छ ।
- किशोर किशोरीमैत्री स्वास्थ्य संस्था निर्माणको सुरुवात गरिने छ ।
- गाउँपालिका र नेपाल सरकारको स्थानीय जडीवुटीको प्रवर्द्धन विकास र योग ध्यानमहत्त्व को प्रचार प्रसार गर्न आयुर्वेदीक लाभ लिन गाउँपालिकामा एक आयुर्वेद केन्द्र सञ्चालन गरिनेछ । खुल्ला व्यायामशाला निर्माण र सञ्चालन गर्दै जाने नीति लिइनेछ ।
- पालिकाका वर्थिङ सेन्टरमा आवश्यक सामग्रीहरू क्रमशः पुरा गर्दै लगिनेछ ।
- दातृ निकायसंगको साभेदारीमा सिम्पालकाभ्रे स्वास्थ्य चौकी, कुन्चोक स्वास्थ्य चौकी र बाडेगाउँ स्वास्थ्य चौकीको भवन निर्माण कार्य २ वर्ष भित्र सम्पन्न हुने गरि सुरुवात गरिने छ ।
- दुर्घटनाबाट हुने मानविय क्षति न्युनिकरण गर्न सबै स्वास्थ्य कर्मीलाई **primary trauma care** तालिमको प्रबन्ध मिलाइने छ ।
- पालिकामा सञ्चालित वर्थिङ सेन्टरलाई व्यवस्थित तथा सुविधा सम्पन्न बनाउँदै लगिने छ ।

- जेष्ठ नागरिक तथा असक्त हरुको स्वास्थ्य उपचार , परामर्श गर्न जेष्ठ नागरिक स्वास्थ्य सेवा घर दैलो कार्यक्रम लाई निरन्तरता दिइने छ ।
- बालमैत्री, पोषणमैत्री तथा किशोर किशोरीमैत्री स्वास्थ्य संस्था निर्माण गर्ने नीति लिइनेछ । पोषणमैत्री पालिका घोषणाका लागि आवश्यक कार्य गरिनेछ ।
- प्रत्येक स्वास्थ्य संस्थामा ६ /६ महिनामा MSS गरि MSS मा तोकिएका सबै विषयहरु पुरा गर्दै लगिनेछ ।
- स्वास्थ्य संस्था तथा कर्मचारी स्तरिय प्रतिस्पर्दा गराई उत्कृष्ट स्वास्थ्य संस्था तथा कर्मचारीलाई पुरस्कृत गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- Home delivery free गर्न पालिका भित्रका स्वास्थ्य संस्थामा सुत्केरी गराउन एक तर्फी एम्बुलेन्स खर्च पालिका बाट व्यहोरिने छ । क्षयरोग तथा औलो मुक्त अभियानलाई विषेश प्राथमिकता दिई कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
- हरेक स्वास्थ्य संस्था र वडा कार्यालयहरुमा पोषण कर्नर र स्तनपान कक्ष स्थापना गरिने छ ।

बस्ती तथा शहरी बिकाश :

- राष्ट्रिय भुमिहिन तथा सुकुम्बासी समस्या समाधान आयोग संगको सहकार्यमा भुमिहिन सुकुम्बासी , भुमिहिन दलित तथा अव्यवस्थित बसोबासीको लगत संकलन, जग्गा पहिचान तथा जग्गा नापजांच कार्यको गत वर्ष सुरु भएको कार्यलाई निरन्तरता दिई भूमिहीन सुकुम्बासीलाई पुर्जा वितरण गरिनेछ ।
- संघ तथा प्रदेश सरकारको समन्वयमा बसोबासका लागि सुरक्षित पर्ति जग्गा छनौट गरि भुमीहिन सुकुम्बासीहरुलाई एकिकृत बस्ती निर्माण गरि बसोबासको प्रबन्ध मिलाउन पहल गरिनेछ ।
- भू उपयोग नीति तयार पारी व्यवस्थित बस्ति तथा कृषि र संरक्षण योग्य जमिन पहिचान गरीनेछ ।
- जोखिम बस्तिहरुको पहिचान गरि त्यस्ता बस्तिहरुलाई सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गर्ने कार्य संघीय सरकार प्रदेश सरकार र गाउँपालिकाको सहकार्यमा गरिनेछ ।

श्रम तथा रोजगार :

- कामका लागि पारिश्रमिकमा आधारित सामुदायिक योजनालाई थप व्यवस्थित गरि अल्पकालिन रोजगारीका अवसरमा वृद्धि गरिनेछ ।
- बेरोजगारको सूचीकरणलाई थप व्यवस्थित र प्रविधिमैत्री बनाइनेछ । सूचीकृत बेरोजगारलाई प्राथमिकताको आधारमा काममा खटाउने व्यवस्था गरिनेछ ।
- सीप बिकास तथा आयआर्जन कार्यक्रम सञ्चालन मार्फत स्वरोजगार सृजनाका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- निजी तथा सहकारी संस्थाहरुको समन्वय तथा सहकार्यमा आन्तरिक रोजगारका अवसरहरुको पहिचान गरि आन्तरिक रोजगार प्रवर्द्धन मार्फत बढ्दो जनशक्ति पलायनलाई कम गरिनेछ ।
- श्रमको सम्मान राष्ट्रको अभियान कार्यक्रम सञ्चालन गरि सफल तथा उदाहरणीय उद्यमीहरुलाई प्रोत्साहन तथा सम्मान कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- समान कामका लागि समान ज्याला कायम गरिनेछ ।
- स्थानीय स्तरमा रोजगारी सिर्जना गर्न स्वरोजगार तथा रोजगारमुलक कार्यक्रमहरु सञ्चालनमा जोड दिनुका साथै बाध्यात्मक अवस्थामा बैदेशिक रोजगारीमा जानेहरु र तिनका परिवार लक्षित गरी बैदेशिक रोजगारीलाई मर्यादित, व्यवस्थित र गुणस्तरिय बनाउन सूचना तथा परामर्श सेवा, मनोसामाजिक परामर्श सेवा, वित्तीय साक्षरता कक्षा संचालन र रिटर्नी स्वयंसेवक परिचालन तथा बैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका आप्रवासी कामदार तथा तिनका परिवारहरुलाई उद्यम स्थापना गर्न प्रोत्साहन तथा सहयोग गरिनेछ । यी कार्यहरु संचालन गर्नको लागि संघ र प्रदेश सरकार सँग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ ।
- गाउँपालिकामा रहेका बेरोजगार व्यक्तिहरुलाई स्थानीय, आन्तरिक र बाह्य श्रम बजारमा उपयोग हुने सीपमूलक तालिमको व्यवस्था गरिनेछ ।

- स्थानीय तहमा रोजगारमैत्री नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरी रोजगारीका क्षेत्र र अवसरहरु पहिचान गरिनेछ ।
- उत्पादकत्व र उद्यमशीलता अभिवृद्धि र श्रम बजारको माग बमोजिम जनशक्ति उत्पादन गरी आर्थिक विकासमा टेवा पुऱ्याइनेछ ।
- युवा लक्षित रोजगारीका अवसरहरुको सृजना गर्न प्राथमिकता दिइने ।
- श्रम र रोजगारीका क्षेत्रमा देखिएका विकृतीलाई सुधारका गर्नका लागि समन्वय, सहकार्य र कार्यान्वयन संयन्त्रको व्यवस्थापनलाई मजबुत गराउने ।
- आर्थिक विकासको अवरोधकको पहिचान गर्ने र सोको समाधानको सम्भावना पहिल्याउने
- रोजगारीको शिलशिलामा विदेशमा मृत्यू भएका व्यक्तिको परिवारलाई पालिकाको तर्फबाट आर्थिक सहायता प्रदान गरिनेछ ।

सूचना प्रविधि तथा सञ्चार :

- पालिकाको सेवा तथा सूचनाहरु अनलाइन मार्फत प्रसारण गर्ने र वडा कार्यालयबाट उपलब्ध हुने सेवा सुविधालाई विद्युतीय प्रणालीबाट उपलब्ध गराउने व्यवस्थालाई अझ प्रभावकारी बनाइनेछ ।
- सार्वजनिक सुनुवाई, जनतासँग जनप्रतिनिधी प्रत्यक्ष सवाद रेडियो कार्यक्रम, डिजिटल नागरिक वडापत्र, डिजिटल नोटिस बोर्ड र सामाजिक सञ्जाल लगायत विविध प्रविधिलाई प्रभावकारी बनाइनेछ ।
- पालिकाको सूचना प्रवाहका लागि एकद्वार प्रणाली अपनाइनेछ । सूचना अधिकारी मार्फत जानकारी गराई सूचना अदानप्रदानलाई प्रभावकारी बनाइनेछ ।
- पालिकामा बन्न बाँकी रहेका ऐन नियमावली कार्यविधिहरु बनाइ अद्यावधी गरिनेछ ।
- सूचनाको हकको प्रत्याभूति गराउँदै गाउँपालिका भित्र एक विद्युतीय सूचना केन्द्रको स्थापना गरिनेछ ।
- ईन्द्रावती एप निर्माण कार्य सम्पन्न गरी सूचना तथा सेवा प्रवाहमा प्रभावकारीता ल्याइनेछ ।

सामाजिक सुरक्षा तथा पञ्जीकरण

- सबै प्रकारका व्यक्तिगत घटना दर्तालाई शत प्रतिशत पुर्याइने छ ।
- प्रत्येक वडामा व्यक्तिगत घटना दर्ता तथा सामाजिक सुरक्षा भत्ता बितरणलाई व्यवस्थित बनाउन वडा सचिव तथा सम्बन्धित कर्मचारीहरुलाई प्रशिक्षण निरन्तरता दिने तथा लाभग्राहिको गुनासो समयमै दर्ता र फछ्यौट गरिनेछ ।
- पालिकामा अति विपन्न परिवार सुविधाबाट वञ्चित तथा अशक्त व्यक्तिहरुको लागि सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- सामाजिक सुरक्षा तथा पञ्जीकरण कार्यलाई नेपाल सरकारले व्यवस्था गरे अनुरूप पूर्ण प्रविधिमैत्री बनाइनेछ ।
- राष्ट्रिय परिचयपत्र दर्ता तथा बितरण कार्यलाई प्रभावकारी रुपमा सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

न्याय निरुपण र मेलमिलाप :

- न्यायिक कार्यसम्पादनलाई छिटो छरितो सरल, सहज र कम खर्चिलो रुपमा समाजमा हुने विवादलाई सहजिकरण तथा समाधानको लागि न्यायीक समितिको अधिकारक्षेत्रको प्रयोग गरिनेछ ।
- सबै वडा कार्यालयमा स्थापना भएको सामुदायिक मेलमिलाप केन्द्रलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ ।
- न्यायीक समिति तथा मेलमिलापकर्तालाई मेलमिलाप न्यायीक प्रक्रिया न्यायीक निरुपणका लागि क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ ।
- लैंगिक विभेदमा आधारित हिंसाका घटनाहरु अभिलेखिकरण र विश्लेषण गर्ने र हिंसा सम्बोधन गरिनेछ ।
- न्यायिक समितीलाई लैंगिक हिंसा भित्रको संवेदनशिलतालाई व्यवस्थापन गर्नका लागि क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ ।

- बहुसरोकारवाला विवाद समाधान गर्नका लागि न्यायिक समिति मार्फत समाधान गर्न आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ ।

महिला, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक तथा अपाङ्गता

- महिला शसक्तिकरणका लागि मानव वेचविखन, घरेलु हिंसा, बहुविवाह, नेतृत्व विकास, लैंगिक हिंसा तथा विभिन्न खाले सचेतना, गोष्ठी, तालिम, तथा महिला लक्षित आयआर्जन, शिपमूलक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरि महिलालाई आत्म निर्भर बन्न प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- घरेलु हिंसा, असुरक्षित वैदेशिक रोजगार, बहुविवाह, मानव वेचविखन लगायतबाट प्रभावित महिलाहरुलाई निशुल्क कानुनी सहायता प्रदान गरिनेछ । त्यस्ता महिलालाई अल्पकालिन संरक्षणका लागि **सेफ हाउस** सञ्चालन गरी आश्रय प्रदान गरिनेछ र सो कार्यका लागि अन्य छिमेकी पालिकाहरूसंग समेत आवश्यक समन्वय गरिनेछ ।
- **शुखी र खुशी दम्पति महिलाको नाममा सम्पत्ति** अभियानका साथ महिलाको नाममा जग्गा जमिनको तथा सम्पत्तिको स्वामित्व कायम गर्न जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- महिलाद्वारा सञ्चालित सहकारीहरुलाई महिला लक्षित आयआर्जन कार्यक्रम सञ्चालनमा विशेष प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- हिंसा पिडित व्यक्तिहरुका लागि मनोवैज्ञानिक परामर्श प्रदान गर्नका लागि प्रत्येक वडामा कमितीमा एक जना मनोवैज्ञानिक बिमर्शकर्ता तयार गरि मनोसामाजिक बिमर्शका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- इन्द्रावती गाउँपालिकालाई बालमैत्री पालिका बनाइनेछ । वडा स्तर तथा पालिका स्तरमा बाल सञ्जाल गठन गरी बालबालिकाहरुलाई बालमैत्री गाउँपालिका घोषणाका सुचक बमोजिमका न्युनतम सेवा, सुविधा र संरक्षणको कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । बाल विवाह नियन्त्रणका लागि प्रदेश सरकारसंगको समन्वयमा बस्ती स्तरमा विशेष जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- बालविवाह, बालश्रम, बालदासत्व विरुद्ध कार्यक्रमहरु बाल संजाल, बाल संरक्षण समिति र गाउँपालिकाको साभेदारीमा सञ्चालन गरिनेछ ।
- महिला, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु लक्षित कार्यक्रमहरु सोही समुदायको सहभागीतामा सञ्चालन गर्ने गरी सञ्जालहरुको गठन, पुनर्गठन तथा क्षमता विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- माभी र दनुवार समुदायमा रहेको बाल विवाह न्यूनिकरण गर्न २० वर्ष सम्म विवाह नगरेका र +२ पास गरेका युवतिहरुलाई वार्षिक प्रोत्साहन स्वरुप रकम दिन चेलि प्रोत्साहन कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- बालबालिकाको शारिरिक, मानसिक, र समग्र पक्षको क्षमता विकासका लागि आवश्यक स्थलमा बालमैत्री उद्यान तथा बाल मानोरञ्जन स्थल, पार्क निर्माण गर्ने गरि बजेटको सुनिश्चिता गरिने छ ।
- पालिका तहमा बाल संरक्षण कोषको व्यवस्था गरिने छ ।
- गाउँपालिका क्षेत्रमा निर्माण गरिने सार्वजनिक भौतिक पूर्वाधारहरुलाई अपाङ्गमैत्री बनाईनुका साथै अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको वर्गिकरण गरि सबैले परिचय पत्र सहज रुपमा प्राप्त गर्न सक्ने व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- अपाङ्गता सहायता सामग्रीहरु बितरणलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको जीवनस्तर सुधार गर्ने कार्यलाई विभिन्न तालिम, सचेतना, अन्तरक्रिया कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- भिन्न क्षमता भएका व्यक्तिको सम्मान र जीवन निर्वाहका लागि सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्रदान, बीउ पूंजी सहितका आयमूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरी आत्मनिर्भरता तर्फ उन्मुख हुने वातावरणको सिर्जना गरिनेछ ।
- जेष्ठ नागरिकहरुको विशेष आवश्यकता र भावनालाई कदर गरि सम्मानित एवं सुरक्षित जीवनयापनमा सहयोग पुग्ने गरि **जेष्ठ नागरिक सहायता कोष**को स्थापना गरिनेछ । उक्त कोष मार्फत जेष्ठ नागरिकको नियमित निशुल्क स्वास्थ्य परीक्षण र नियमित खानुपर्ने औसधी निशुल्क वितरणको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- आमा बुवा दिवा सेवा केन्द्र सञ्चालन तथा वृद्धाआश्रमलाई सहयोग गर्ने नीति लिइनेछ । जेष्ठ नागरिक सीप हस्तान्तरण तथा अनुभव आदानप्रदान कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- उपाध्यक्षसँग समृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

- युवा उमेरमै पतिको मृत्यू भइ एकल भएका तर परिवारको पालन पोषण स्याहार सुसार हेरचाह गरेर र अर्को विवाह नगरी बसेका महिलाहरुलाई प्रोत्साहन गर्दै पालिकाको विशेष समारोहमा नगद पुरस्काद्वारा पुरस्कृत गरिनेछ ।
- प्रदेश सँगको सहकार्यमा गृहिणी महिला उद्यमशीलता कार्यक्रम सञ्चालन निरन्तरता दिइनेछ ।

आदिवासी जनजाति दलित तथा उत्पीडित अल्पसंख्यक जाती उत्थान :

- आदिवासी, सिमान्तकृत, दलित तथा उत्पीडित अल्पसंख्यक जातीको संरक्षण तथा विकासका लागि उनीहरुको भाषा तथा सांस्कृतिको संरक्षण गरिनेछ । उनीहरुको आर्थिक अवस्था सुधार गर्न सीप विकास तथा आयमूलक कार्यक्रमहरुमा पहुँच बृद्धि गरिनेछ ।
- आदिवासी तथा जनजातिहरुको विशिष्ट पहिचान दिने सेवा, वस्तु, संस्कृति, कला तथा वस्तीको संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्न उपयुक्त स्थानमा संग्रहालयको स्थापना र संरक्षणमा जोड दिइनेछ ।
- दलित समुदायको अवस्था पहिचान गरि कार्यक्रम सञ्चालन गर्नका लागि दलित प्रोफायल तयार गरिनेछ ।
- आदिवासी जनजाति तथा दलित वर्गको समग्र आर्थिक उन्नतिको लागि परम्परागत सीप र ज्ञानलाई व्यवसायीकरण गर्नको लागि आवश्यक सीप तथा प्रविधि हस्तान्तरण गरि कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- अन्तरजातीय विवाह गरेका दम्पतीलाई नगद सहित सम्मान गरिने छ, साथै परिवारले स्वीकार नगरेमा उनीहरुलाई सामाजिक सुरक्षा प्रदान गरिनेछ ।

साहित्य, भाषा, कला, संस्कृति, र पत्रकारीता :

- साहित्य, भाषा, कला, संस्कृति संरक्षण एवं सम्बर्द्धनको कार्यलाई निरन्तरता दिन आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरि कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ । प्राथमिक तहसम्म मातृ भाषामा अध्ययन गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ । साथै स्थानीय पाठ्यक्रम र पाठ्यपुस्तक निर्माण गरि लागु भएमा पाठ्यपुस्तक निशुल्क उपलब्ध गराउने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- सञ्चार माध्यमहरुको विकास र प्रवर्द्धनमा सहयोग गरिनेछ । लोक कल्याणकारी विज्ञापन वितरणलाई पारदर्शी र मितव्ययी बनाइनेछ ।
- आधारभुत पत्रकारिता तालिम कार्यक्रम सञ्चालन गरि युवाहरु पत्रकारिता तर्फ आकर्षित गराउने नीति लिइनेछ ।
- विभिन्न विद्यालयहरु मार्फत साहित्यिक गतिविधिहरु सञ्चालन गरिनेछ ।
- ईन्द्रावती गाउँपालिका स्तरीय प्रज्ञा प्रतिष्ठान गठन गरि भाषा, साहित्य र संस्कृतिको संरक्षण संवर्धन र प्रवर्धन गरिनेछ । नियमित रुपमा पालिका स्तरीय साहित्यिक प्रकाशन गर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
- मातृ भाषामा पालिका स्तरीय प्रतियोगितात्मक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिने छ ।
- आदिवासी जनजाति, लोपोन्मुख तथा अल्पसंख्यक जातिको भाषा, धर्म, संस्कृतिको खोज, अध्ययन, अन्वेषण गरि भाषा संस्कृतिको जगेर्ना गर्न आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ ।

मानव संसाधन विकास :

- कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिहरुलाई क्षमता विकासका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ । उपभोक्ता समितिलाई सार्वजनिक निर्माण सम्बन्धि अभिमुखिकरण सञ्चालनलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- कर्मचारीहरुको मनोबल उच्च राख्न तालिम, अध्ययन अवलोकन भ्रमण र उत्कृष्ट कर्मचारीलाई पुरस्कृत गरिनेछ ।

गैर सरकारी संस्था/उपभोक्ता समिति सम्बन्धि :

- गैर सरकारी संस्थाहरुले गाउँपालिकामा कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपूर्व उसको कार्यक्रमका सन्दर्भमा योजना तर्जुमा प्रकृत्यामा अनिवार्य रुपमा सहभागिता जनाइ अनिवार्य रुपमा स्वीकृति लिएर मात्र कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।

- गैर सरकारी संस्थाहरूको परिचालन र समन्वयमा गर्न सकिने सामाजिक परिचालन, तालिम, क्षमता विकास जस्ता कार्यक्रमहरू दुवै पक्षको सह लगानीमा गर्न सकिने गरि नीतिगत व्यवस्था गरिनेछ ।
- गाउँपालिका क्षेत्रमा कार्यरत रहेका गैर सरकारी संस्थाहरूबाट सञ्चालित कार्यक्रमहरूको अनुगमन र नियमनका लागि विशेष व्यवस्था गरिनेछ ।
- आयोजना संचालन सम्बन्धमा उपभोक्ता समितिलाई अनुशिक्षण तथा प्रशिक्षण गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- गैर सरकारी संघ संस्थाले आआफ्नो स्वीकृत कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा पालिका तथा वडा स्तरसम्म समन्वय गरेर मात्र कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।

आन्तरिक स्रोत परिचालन सम्बन्धि :

- विज्ञापन कर, ब्यवसाय कर, घर बहाल करलाई व्यवस्थित रुपमा संकलन गर्न वडा कार्यालयहरूको क्षमता विकास गरिनेछ । करको दायरा फराकिलो गर्न करदाताको लगत संकलन तथा अद्यावधी गर्ने कार्यालय प्रभावकारी बनाइनेछ ।
- कर प्रणालीलाई पूर्णरुपमा अनलाइन मार्फत गरिनेछ ।
- करका दायराहरू फराकिलो पार्न नया स्रोतहरूको पहिचान गरिनेछ । राजश्व सुधार योजनालाई प्रभावकारी बनाइनेछ ।
- गाउँपालिकाको राजश्व परामर्श समिति, राजश्व शाखालाई सुदृढ र सक्षम बनाइनेछ ।
- समयमा कर तथा शुल्क तिर्ने गाउँवासीलाई तथा सबैभन्दा बढी कर तिर्ने करदातालाई सम्मान गरिने छ ।
- पालिकाको आन्तरिक आयलाई बृद्धि गर्नका लागि खानीजन्य वस्तु तथा कवाडीमा करलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

अनुगमन तथा सुपरीवेक्षण :

- अनुगमन प्रणालीलाई छिटो छरितो तथा वस्तुविष्ठ बनाउन अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समितिलाई साधन स्रोतको कमि हुन दिईने छैन । अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण पश्चात प्रतिवेदन दिने र सोका आधारमा पृष्ठपोषण लिने कार्यलाई थप व्यवस्थित बनाइनेछ ।
- गाउँपालिका क्षेत्र भित्र सञ्चालित योजना तथा कार्यक्रमहरूको नतिजामा आधारित अनुगमन प्रणालीको मर्मअनुसार अनुगमन र मुल्याङ्कन कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- गाउँपालिकाबाट संचालित योजनाहरूको अन्तिम अनुगमन पश्चात भुक्तानी गर्न उपयुक्त देखिएका योजनाहरूको अनुगमन भएको एक हप्ता भित्रमा अनिवार्य रुपमा भुक्तानी गरिसक्ने व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- गाउँपालिका क्षेत्र भित्र अन्य निकायहरूबाट संचालित आयोजना तथा कार्यक्रमको गाउँपालिका स्तरिय अनुगमन सुपरिवेक्षण समिति वाट हुनेछ । अनुगमन तथा सुपरिवेक्षणमा देखिएका कमी कमजोरीहरू सुधार गर्नको लागि सम्बन्धित निकाय समक्ष अनुरोध गर्ने र अनुगमनको प्रतिवेदन गाउँकार्यपालिमा पेश गर्ने गरि परिचालन गरिनेछ ।
- हरेक आयोजनाहरूको बारेमा अन्तिम भुक्तानी पूर्व सार्वजनिक सुनुवाई अनिवार्य गरिने छ । वर्षको १ पटक आ.व. को मसान्तमा वडा स्तरीय र पालिका स्तरीय सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम आयोजना गरिनेछ । सार्वजनिक सेवा प्रदायक संस्थाहरूमा वार्षिक रुपमा अनिवार्य सार्वजनिक परीक्षण गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- बजार अनुगमनलाई प्रभावकारी बनाइनेछ ।

संगठन तथा सुशासन :

- स्थानीय निकायका कर्मचारीहरूको क्षमता विकास तथा कार्यप्रति उत्प्रेरित गर्न आवश्यकता अनुसार तालिम, गोष्ठी तथा अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालनलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- विद्यमान सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण प्रकृयालाई अझ बढी व्यवस्थित र सुलभ बनाइने छ ।
- उच्च स्तरको कार्यसम्पादनमा रहेका कर्मचारीलाई प्रोत्साहन भत्ता उपलब्ध गराइदै आएकोमा, प्रोत्साहन भत्ता रकम र नगद पुरस्कार तथा सम्मानको व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइनेछ ।

- गाउँपालिकाद्वारा तयार भएको व्यवस्थापन तथा सर्वेक्षणलाई स्वीकृत गराइ सो अनुसारको दरबन्दी पदपूर्ति प्रकृयालाई अगाडी बढाइनेछ ।
- पालिका भित्र मानव अधिकारको सुनिश्चतता प्रदान गर्दै मानव अधिकारको रक्षामा विशेष ध्यान दिइनेछ ।

सभासदज्यूहरु,

प्रस्तुत नीति कार्यक्रमबाट ईन्द्रावती गाउँपालिकाको आर्थिक, सामाजिक, भौतिक तथा मानविय क्षमता विकासका गतिविधि सम्पादन गरि ईन्द्रावती गाउँपालिकालाई सक्षम र समृद्ध बनाउदै लाने विश्वास लिएको छु । हामीले **सम्मृद्ध ईन्द्रावती** लक्ष्यसाथ शुरु गरेको यस वर्षको कार्यक्रमले पक्कै पनि ठोस परिणाम दिनेछ भन्नेमा म विश्वस्त छु । ईन्द्रावती गाउँपालिकाको सम्मृद्धिका लागि सहयोग र सद्भाव राख्नु हुने नेपाल सरकार, बागमती प्रदेश सरकार, यस क्षेत्रका आम नागरिक, नीजि क्षेत्र, सरकारी तथा गैह्र सरकारी क्षेत्र, सामुदायिक संस्था, सञ्चारकर्मी लगायतप्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु । कार्यक्रम तथा बजेट कार्यान्वयनमा सम्बन्धीत सबै पक्षको सहयोग रहने अपेक्षा गरेको छु । नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमाको क्रममा: मार्गनिर्देश गर्नु हुने गाउँकार्यपालिका सदस्यहरुमा आभार प्रकट गर्दछु । साथै सुझाव तथा सल्लाह प्रदान गर्नुहुने सम्पूर्ण राष्ट्रसेवक कर्मचारी तथा अन्य सरोकारवाला सबैप्रति हार्दिक धन्यवाद प्रकट गर्दछु ।

अन्त्यमा,

नीति, कार्यक्रम तथा बजेटले आर्थिक, सामाजिक विकासका अनेकौं सम्भावनाका ढोकाहरु पहिल्याएको सन्दर्भमा सबै एकवद्ध भयौं भने हाम्रै पालामा सम्मृद्ध ईन्द्रावती सम्भव छ । यस अभियानमा सबैको सकारात्मक सल्लाह, सुझाव तथा सहयोगको अपेक्षा लागि हार्दिक अपिल गर्दछु । धन्यवाद ।